

Peyzaj planı oluşturulması bağlamında Finike – Kumluca kıyı bölgesinin değerlendirilmesi

Evaluation of Finike – Kumluca coastal region in the context of developing a landscape plan

Ahmet BENLİAY¹, Metin BAŞAL²

¹ Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 07070 Antalya, Türkiye

² Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 06550 Ankara, Türkiye

Sorumlu yazar (Corresponding author): Ahmet BENLİAY, e-posta (e-mail): benliay@gmail.com

MAKALE BİLGİSİ

Alınış tarihi 28 Mayıs 2010
Düzeltilme tarihi 19 Ağustos 2010
Kabul tarihi 25 Ağustos 2010

Anahtar Kelimeler:

Peyzaj planı
Peyzaj planlama
Peyzaj ekolojisi
Finike - Kumluca kıyı bölgesi

ÖZ

Peyzaj Planlama, Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'nde "Peyzajın değerinin artırılması, iyileştirilmesi veya oluşturulması için yapılan ileriye dönük esaslı eylem" olarak tanımlanmaktadır. Türkiye'deki planlama süreciyle entegrasyon hedef alınarak, "Peyzaj Ekolojisi tabanlı Peyzaj Planlama" yaklaşımı, doğal ve kültürel özellikleri bakımından önemli değerlere sahip Finike - Kumluca kıyı bölgesinde uygulanmıştır. Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) kullanılarak gerçekleştirilen çalışmada, araştırma alanının mevcut yapısının envanteri çıkarılmış ve homojen ekolojik birimler olan "Peyzaj Üniteleri" belirlenmiştir. Her bir ünite için gerçekleştirilen ayrıntılı analizler ve koruma - kullanım dengesini gözetilen peyzaj planı ilke ve stratejileri ile kullanım tipleri belirlenmiştir. Peyzaj sınıfı ve peyzaj değişim analizleri gerçekleştirilerek belirlenen doğal ve kültürel peyzaj koruma alanları, uygunluk faktörleri temelinde irdelenerek bir "Peyzaj Planı" oluşturulmuş ve alana ilişkin bazı öneriler getirilmiştir. Ülkemizdeki Peyzaj Planlama çalışmalarında kullanılacak öneri yöntem ile kentsel ve endüstriyel gelişmelerin etkisi ile oluşabilecek geri dönüşmez zararlanmaların önüne geçilmesi ve sınırlı sayıdaki kaynakların optimum kullanımı sağlanmış olacaktır. Çalışma sonunda, yöntemin uygulanması için yapılması gereken ülkesel ölçekteki çalışmalar sıralanmış ve çeşitli öneriler sunulmuştur.

ARTICLE INFO

Received 28 May 2010
Received in revised form 19 August 2010
Accepted 25 August 2010

Keywords:

Landscape plan
Landscape planning
Landscape ecology
Finike – Kumluca coastal zone

ABSTRACT

Landscape Planning is described in European Landscape Convention as "strong forward-looking action to enhance, restore or create landscapes". Aiming its integration with Turkey's planning procedure; landscape ecology based Landscape Planning approach was used at Finike - Kumluca coastal area which has significant values because of its natural and cultural features. The study was conducted by using Geographic Information Systems (GIS) and "Landscape Units", homogeneous ecological units, determined based on the inventory of present structure of study area. With detailed analysis for each unit, land use types were determined by means of landscape planning principles and strategies, aiming conservation – utilization balance. Natural and cultural landscape conservation areas, determined by landscape classification and landscape change analysis, were evaluated on the basis of suitability factors. A "Landscape Plan" was constituted and some suggestions were developed for the area. With the suggested method, which can be used in landscape planning studies in Turkey, prevention of irreversible damages due to urban and industrial developments, and also optimum use of limited resources can be provided.

1. Giriş

Büyük bir hızla gelişen teknolojinin sağladığı olanaklar, bir yandan insanın günlük faaliyetlerini kolaylaştırırken, öte yandan peyzajın ve onun temel unsurları olan "hava, toprak ve su"yun kirlenmesine, flora ve faunanın yok olmasına kadar uzanan çevre sorunlarına neden olmaktadır. Her yeni teknolojik gelişme, peyzajın bir parçası olan insana yönelik yaşam konforunun iyileştirilmesini amaçlamasına karşın, yaratılmak istenen çok yönlü değişimler, canlı ve cansız peyzaj

elemanlarının tahribine ve peyzaj elemanlarının sürekliliğinin tehlikeye girmesine neden olabilmektedir. Ekonomik kaygılar ve insan gereksinimlerinin sınırsız olması nedeniyle, sınırlı kaynaklar kontrolsüz ve plansız kullanılmaktadır. Bu süreçte koruma – kullanma dengesi temeline dayanan, hem bugünün insanı, hem de gelecek kuşaklar için yaşanabilir çevreler yaratma ve bırakma hedefi ile şekillenen bütüncül planlama yaklaşımları giderek önem kazanmaktadır.

Avrupa Peyzaj Sözleşmesi (APS), peyzajların korunması, geliştirilmesi, planlanması ve yönetimi ile ilgili ülkemizin de taraf olduğu önemli bir sözleşmedir. Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan bu sözleşme 01.03.2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir. APS metninde; tarım, ormancılık, endüstri ve madencilik kapsamındaki üretim teknikleri ile bölge planlama, kent planlama, ulaşım, altyapı hizmetleri, turizm ve rekreasyon sektörlerindeki değişimlerin, çoğu kez peyzaj birimlerinin dönüşümünü hızlandırdığı belirtilmiştir. Avrupa peyzajlarının kalite ve çeşitlilik yönünden ortak bir kaynak oluşturduğu, bunun korunma, yönetim ve planlanmasında işbirliğinin önemli olduğu kabul edilmiş; peyzaj politikalarını yürürlüğe koymak için taraf ülkelerin; peyzajların korunması, yönetilmesi ve planlanması amacı paralelinde planlama araçlarını belirlemesi gereği vurgulanmıştır (APS 2000; Ortaçesme ve Sayan 2002; Ortaçesme 2007).

Peyzaj planlama konusu 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren insan ve peyzaj arasındaki ilişkilerin daha iyi anlaşılması, uluslararası platformda çevre koruma ve kaynak yönetimi konusunda faaliyetlerin artması ve özellikle de insan eylemlerinin doğal ve kültürel peyzaj üzerindeki olumsuz etkilerinin kamuoyu tarafından daha iyi anlaşılması ile ivme kazanmıştır.

1950'li yıllarda plancılar, şeffaf haritaların çakıştırılması temeline dayalı, çeşitli arazi analizi ve planlama çalışmaları gerçekleştirmişlerdir. Ancak, peyzaj planlama yöntemlerinin gelişimi, 1960'dan sonraki yıllara rastlar. Peyzajların planlanmasına yönelik ekolojik tabanlı ilk yöntemler Angus Hills, Philip Lewis ve Ian McHarg tarafından geliştirilmiştir. Peyzaj planlama çalışmaları açısından McHarg'ın 1963 yılında yapmış olduğu çalışma, ekolojik temelli çalışmalara dayalı yöntemin temelini oluşturması açısından uluslararası literatürde önemlidir. Lewis, rekreasyon potansiyelinin saptanması amacıyla, ekolojik faktörleri rekreasyon ve koruma amaçlı planlama süreçlerine katmayı denemiştir. Kullanımların belirlenmesinde "görsel zıtlıklar ve çeşitliliğe" dayalı olarak önemli rekreasyonel kaynakların tanımlanmasını yapmış, ortaya koyduğu yöntemini öncelikle küçük bir alanda daha sonra tüm eyalet bazında uygulamaya koymuştur. Lewis temel rekreasyon kaynağı birimi olarak çevre koridorlarını ileri sürmüştür. Angus Hills, yenilenebilir doğal kaynakların optimal kullanımı amacıyla ortaya koyduğu yönteminde, çalıştığı alanı fizyografik farklılıklara göre küçük ünitelere ayırmıştır. Makro iklim, jeoloji, toprak ve mikro iklime ilişkin veriler bu hiyerarşik sınıflamada kullanılmaktadır (Başal 1974; Köseoğlu 1982; Uzun 2003; Ortaçesme 2008; Şahin 2009).

1970'li yıllardan itibaren Ekosistem kavramının ve öneminin daha iyi anlaşılması, planlamalarda bunun nasıl kullanılabileceği yönündeki araştırmaları da beraberinde getirmiştir. Howard Odum, Raymond Margalef ve Frank Golley gibi ekologların çalışmaları, ekosistemlerin işlevlerinin daha iyi anlaşılmasına büyük katkı sağlamıştır (Ortaçesme 2008).

Peyzaj ekolojisi; bir peyzajdaki mekana bağlı farklılıkların (heterojen yapıların) nasıl geliştiğini, nasıl işlediğini araştırır. Bu mekansal farklılıkların ekosistemler arasındaki biyotik ve abiyotik süreçlere olan etkilerini inceler. Mekanba bağlı heterojen farklılıkların peyzaj düzeyinde yönetimini konu alır. Peyzaj ekolojisi insan etkileri, değişim ve fonksiyonunun etkileşimini içerir, çünkü bu faktörlerin tamamı mekansal üniteyi oluşturur (Hersperger 1994; Burel and Baudry 2003; Odum and Barrett 2008).

Almanya'daki peyzaj planlama sistemi ve plan kademeleri,

ülkemiz peyzaj planlama çalışmalarının gelişimi açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir. Peyzaj planlama Almanya'daki doğa koruma ve peyzaj yönetimi çalışmalarının en önemli araçlarından birisidir. Yerel peyzaj planları, bölgesel peyzaj programı ve planlarındaki tanımlamalar üzerine oluşturulur. Almanya'daki peyzaj planlama sistemi dört plan kademesinden oluşmaktadır. Bunlar;

1. Ülke bölgesel planlaması olarak Peyzaj Programı (1/500 000 – 1/200 000),
2. Bölgesel planlama olarak Peyzaj Master Planı (1/50 000 – 1/25 000),
3. Arazi kullanım planı olarak Peyzaj Planı (1/10 000 – 1/5 000),
4. Açık alan yapı planı olarak Yerel Peyzaj Planı (1/2 500 – 1/1 000)'dir (Stefan ve Wilke 2005).

Ülkemiz fiziksel planlama çalışmalarında kullanılan temel yasa olan 3194 sayılı İmar Yasası'na göre planlar üst ölçekten alt ölçüğe doğru kademelenmektedir. Bir üst kademedeki plan kendinden sonra gelen bir alt kademe plana esas teşkil etmektedir. Plan kademeleri, alan ve amaçları açısından;

1. Bölge Planı (1/1 000 000 - 1/200 000),
2. Çevre Düzeni Planı (1/200 000 - 1/50 000),
3. Nazım İmar Planı (1/50 000 - 1/5 000)
4. Uygulama İmar Planı (1/10 000 - 1/1 000) olacak şekilde sınıflandırılır (TODAİE 2002).

Ülkemiz fiziksel planlama kademesi içinde henüz peyzaj planlama ya da peyzaj planı kademesi yerini almamıştır. Ancak Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'ne taraf olunması ve uygulamalar çerçevesinde yakın gelecekte peyzaj planlarının bir fiziksel plan kademesi olarak tanımlanması gereklidir.

Peyzajların tanımlanması, peyzaj planının ortaya konulmasını ve peyzaj karakterini belirleyecek yöntemin ulusal düzeyde ortaya konulmasına yönelik çalışmalar ülkemizde de yapılmaya başlamıştır. Bu kapsamda ilk olarak; peyzaj karakterinin hiyerarşik yapılanması için bir öneri getirilmesi ve Ulusal Peyzaj Stratejisi ve Eylem Planı'nın hazırlanması amacı ile Çevre ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü başkanlığında, ülkemizdeki peyzajların kültürel, çevresel, tarımsal, ekonomik ve sosyal politikalarla uyumunu sağlayarak yönetimini amaçlayan politikaların belirlenmesi ve yürütülmesi amacıyla, Konya ili Bozkır – Ahırlı – Yalıhüyük ilçeleriyle, Sığla Gölü mevki pilot alan olarak seçilmiştir.

Peyzaj planı kavramının ulusal planlama kademelerine adaptasyonunu sağlamak amacıyla, bir alana yönelik peyzaj planı konseptinin örnek çalışmalarla uygulanabilirliğinin kanıtlanması, planlama yöntemi ve uygulama sürecine ilişkin önerilerin geliştirilmesi ve konunun akademik düzeyde ele alınması gerekmektedir.

Bu kapsamda bir çalışmanın; Antalya'nın Finike ve Kumluca İlçeleri kıyı bölgesi örneğinde gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Peyzaj planlama ve yönetimi kapsamında, Türkiye'deki planlama sürecinin çelişen ve örtüşen mevcut durumunun irdelenmesi ve peyzaj planı kavramının bu sürece dahil edilebilmesine yönelik öneriler geliştirilmesi çalışmanın ortaya koyacağı önemli üründür.

2. Materyal ve Yöntem

2.1. Materyal

Araştırmanın ana materyalini Finike - Kumluca kıyı bölgesi oluşturmaktadır. Batı Akdeniz Bölgesinde, Antalya ili sınırları içerisinde kalan araştırma alanı, 8 nolu Batı Akdeniz su havzasında bulunmaktadır. Batı Akdeniz Havzası, Denizli'den Acıpayam, Antalya'dan Kumluca, Elmalı, Finike, Kale, Kaş ve Muğla ilinden de Merkez, Bodrum, Dalaman, Datça, Fethiye, Köyceğiz, Marmaris, Milas, Ortaca, Ula'yı sınırlarına almaktadır.

Havzanın yüzey alanlarının geniş olması, üst kesimlerinin sahil kesiminden daha farklı iklimsel özelliklere sahip olması gibi nedenlerle çalışma alanı daha küçük tutulmuş ve kıyı coğrafyası ve ekosistemini temel alan alt havza araştırma alanı olarak seçilmiştir. Araştırma alanı sınırlarında fiziki coğrafya eşikleri temel alınmış, İncegeniş Tepesi, Çatal Tepesi, Kır Tepesi, Salurdağı Tepesi, Görece Dağı Tepesi, Eretepe Tepesi, Sıraca Tepesi ve Eren Tepesi'nin Finike Ovasına doğru olan yamaçları ile şekillenmiştir (Şekil 1). Araştırma alanı büyüklüğü 476 km² 'dir. Çalışmada Finike - Kumluca kıyı bölgesine ait abiyotik, biyotik ve kültürel özelliklere ilişkin veriler, literatür taramaları, alanda yapılan gözlemler, hazırlanan görsel materyaller, uzman, yerel halk, üreticiler ve yöneticilerle yapılan görüşmeler, kamu ve özel sektör tarafından araştırma alanına ilişkin gerçekleştirilmiş çalışmalar materyal olarak kullanılmıştır.

Araştırmanın ekolojik bir temele oturması ve birbirleri ile yakın bir ilişki halinde olan faktörlerin analiz edilebilmesi için gerekli değerlendirme birimi olarak alt drenaj alanları seçilmiştir. ArcGIS 9.2 yazılımı su toplama havzalarının belirlenmesinde kullanılmıştır. Verilerin toplanması ve CBS ortamına aktarılmasından sonra alt drenaj alanlarının tespiti gerçekleştirilmiştir. Sayısal arazi modelinde batık/gömülü yerler doldurulmuş, daha sonra çalışma alanında akarsu ağı üretilmiş, havza sınırları ve alt havza sınırları ortaya konulmuştur. Araştırma alanı olarak kıyı bölgesi hedeflendiğinden, kıyı bölgesi ile etkileşim halinde olan ve bu bölgeyi besleyen alt havzalar çalışma sınırını oluşturmuştur.

Peyzaj Planı çalışması için araştırma alanına ait 1/25 000

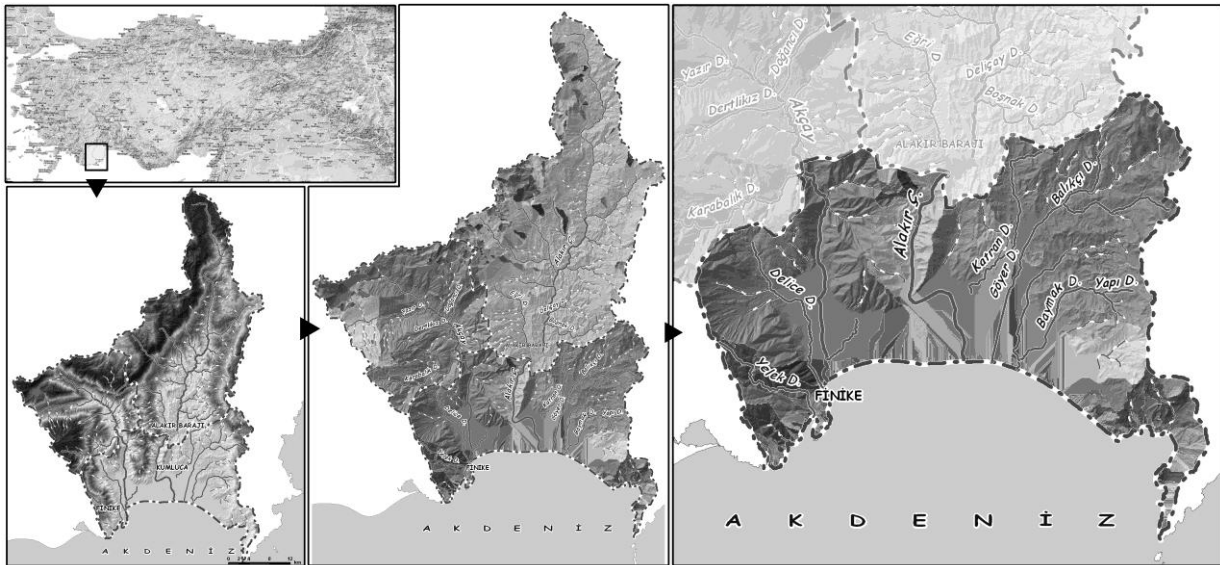
ölçekli P24-a2, P24-a3, P24-a4, P24-b1, P24-b3, P24-b4, P24-c2, P24-d1, P25-a1 paftaları (Milli Savunma Bakanlığı Harita Genel Komutanlığı, 1995), Antalya- L10 kodlu 1/50 000 ölçekli jeoloji haritası (Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Jeoloji Etütleri Dairesi, 1997), 1/25 000 ölçekli toprak yapısı, erozyon durumu, arazi yetenek sınıflarını içeren toprak haritası (T.C. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 1997), Finike Orman İşletme Müdürlüğü ve Kumluca Orman İşletme Müdürlüğü'nün hazırladığı 1/25 000 ölçekli orman amenajman haritası ve raporu (T.C. Orman Bakanlığı, 2006), 1/1 000 ve 1/5 000 ölçekli İmar Planı ve Raporu (İller Bankası, 2006), DSİ Genel Müdürlüğünden, yüzey ve yeraltı suyu varlığına ait veriler (2007), Finike ve Kumluca Tarım İlçe Müdürlükleri 2008-2009 yılı tarım ürünleri raporları, Finike ve Kumluca meteoroloji istasyonu iklim verileri, P178 kodlu 1987 ve 2001 yılı Landsat uydu görüntüleri, arazide yapılan gözlemler, fotoğraf ve video kayıtları kullanılan diğer materyalleri oluşturmaktadır.

2.2. Yöntem

Araştırma; literatür taraması ve yöntemin belirlenmesi, araştırma alanının seçimi ve envanteri, peyzaj analizi, peyzaj planının oluşturulması ve sonuçların tartışılmasından oluşan beş aşamayı içermektedir.

İlk aşamada araştırma amacı ve alanına ilişkin literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Peyzaj ekolojisi, ekolojik arazi sınıflaması ve peyzaj planlama konusunda yerli ve yabancı kaynaklar taranmıştır. Peyzaj planı oluşturulması sırasında kullanılacak yöntemin aşamaları, daha önce yapılan çalışmalar, konu ile ilgili önemli kavramlar ve yaklaşımlardan yola çıkarak tanımlanmış ve yeniden oluşturulmuştur.

İkinci aşamada, çalışma alanının belirlenmesi, faktör ve alt faktörlerin seçilmesi, çevre özelliklerinin ve turizm kaynaklarının analizi ve değerlendirilmesi işlem basamaklarından oluşmaktadır. Peyzaj analizinde kullanılmak üzere toplanan veriler, arazi çalışmaları ve uydu görüntüleri yardımı ile güncellenmiş, analizlerle yeni haritalar oluşturulmuştur. CBS veri tabanına aktarılan veriler, araştırma alanında gerçekleştirilen çalışmalar, yerel halk, üreticiler ve yöneticiler ile yapılan sözlü görüşmelerin yardımı ile

Şekil 1. Araştırma alanının Türkiye'deki konumu.

güncelleştirilmiştir.

Üçüncü aşamada, peyzaj ünitelerinin oluşturulması amacıyla parametrik ekolojik peyzaj sınıflama yöntemi esaslı bir yapı oluşturulmuştur. Peyzaj üniteleri, çalışma alanı içerisinde bulunan aynı özelliklerde, homojen peyzaj elemanlarına ayrılmış ve bu üniteler için peyzaj analizi gerçekleştirilmiştir.

Dördüncü aşamada, araştırma alanı yapısı, doğal ve kültürel özellikleri, peyzaj analizleri yorumlanarak, yerel halk ve yöneticilerle yapılan görüşmeler doğrultusunda peyzaj plan ilke ve stratejileri saptanmış, doğal ve kültürel koruma, tarımsal kullanım, ağaçlandırma, rekreasyon ve kentsel kullanım olmak üzere beş ana kullanım tipi belirlenmiştir. Tarımsal kullanım tipleri Finike portakalı ve meyvecilik, sulu tarım, kuru tarım ve seracılıktır. Rekreasyon tipleri olarak; kamping, dağ bisikleti, doğa yürüyüşü, trekking, dağcılık, değerlendirme kapsamına alınmıştır. Turizm tesisleri, ikinci konut alanlarının konumlanması ve kullanımında yasal yönetmelikler dikkate alınarak alternatifler geliştirilmiştir. Doğal peyzaj koruma alanlarının belirlenmesi amacıyla peyzaj ölçümleri, peyzaj değişimi ve koruma statüsündeki kuş türlerinin araştırma alanındaki dağılım analizlerinden yararlanılmıştır. ArcGIS 9.2 yazılımı 'Patch Analysis' eklentisi ile gerçekleştirilen peyzaj ölçümlerinde, araştırma alanında bulunan tarım ve orman matrislerindeki hassas yamaların belirlenmesine odaklanılmıştır. Peyzaj ekolojisi değişim analizlerinde ise araştırma alanı vejetasyon fark indeksleri belirlenmiş, bu indekslerin iki farklı zaman dilimi içerisindeki değişimleri saptanmıştır. Oluşturulan bu veriler ile koruma statüsündeki kuş türlerinin dağılımları birleştirilmiş ve peyzaj üniteleri sınırları göz önüne alınarak doğal peyzaj koruma alanları belirlenmiştir. Kültürel peyzaj koruma alanları için en önemli faktör, yerel bir klonal çeşit olan Finike Portakalı'dır. Finike Portakalı'nın en kaliteli ürün verdiği alanlar ve arkeolojik sitler, kültürel peyzaj koruma alanları olarak değerlendirilmiştir. Her bir potansiyel kullanım tipi için 'çok uygun' ve 'uygun' olmak üzere iki sınıf değerleri için değerlendirme faktörleri belirlenmiştir. Uygunluk sınıfı değerleri, ulusal ve uluslararası çalışmalarla belirlenmiş değerler, peyzaj potansiyelinin saptanması ve değerlendirilmesine yönelik çalışmalar ve kullanım tiplerinin öz nitelikleri dolayısı ile sahip olduğu özellikler irdelenerek, faktör ve alt faktör değerleri tespit edilmiştir. Belirlenmiş olan peyzaj ünitelerinde, koruma ve kullanım tipleri için oluşturulan uygunluk sınıfı değerleri irdelenerek, kullanım potansiyelleri 'Kurallı Birleştirme Tekniği' kullanılarak ortaya konulmuştur. Peyzaj ünitelerinin, her bir kullanım tipi açısından kullanım uygunluğu sınıflandırılmış ve potansiyel çalışması, uygunluk matrisi olarak adlandırılmıştır. Uygunluk matrisi için oluşturulan veri tabanı, Arc GIS 9.2 yazılımı ile peyzaj üniteleri kodları ve sınırları ile birleştirilerek, kullanım tipleri için kullanım uygunluğu haritalarına aktarılmıştır. Peyzaj üniteleri bazında çok uygun olan kullanım tipleri öncelikli kullanımı gösterecek şekilde, aynı anda birden fazla kullanım uygunluğu gösteren alanlar, Ortaçeşme (1996)'nin kullanmış olduğu tercih matrisi değerlendirme yöntemi, araştırma kapsamına göre değiştirilerek 'Çelişki Matrisi' olarak değerlendirilmiştir. Bütün kullanım tipleri için, uygunluk gösteren alanlar birleştirilerek sentez paftası olan "Peyzaj Planı" oluşturulmuştur.

Araştırmanın son aşamasında ise, ülkemiz genelinde peyzaj planları oluşturulması açısından yapılması gereken çalışmalar ve ulusal planlama mevzuatına peyzaj planının eklenmesi için önerilere yer verilmiştir.

3. Bulgular

3.1. Peyzaj ünitelerinin oluşturulması ve analizi

Homojen peyzaj üniteleri oluşturulması amacıyla iklim, jeomorfoloji, büyük toprak grupları, arazi kullanım yetenek sınıfları ve arazi örtüsü verileri değerlendirilmiştir.

İklim sınıflandırması için araştırma alanı içerisinde bulunan Finike iklim istasyonu ölçümlerinin Kumluca iklim istasyonuna göre daha uzun bir süreyi kapsaması ve verilerin güncelliği sebebiyle sadece Finike iklim istasyonu verileri değerlendirilmiştir. Thornthwaite yöntemi ile analiz edilen veriler ile 3 m (yarı kurak – az nemli), 80 m (yarı nemli), 320 m (nemli) ve 1 100 m (çok nemli) yükseklikleri iklim sınıflamaları için eşik değerler olarak gözlenmiştir. Fıstık çamı için ekolojik sınır olan 600 m değeri de kullanılarak nemli iklim 1. ve 2. derece olacak şekilde, iki parça olarak kabul edilmiştir.

Araştırma alanı jeomorfolojisi; ova, akarsu yatakları, vadi tabanları, dağlık araziler, sekileri ve yüksek rölyefli dağlık arazilerden oluşmaktadır. İklim verilerinden elde edilen özellikler ve jeomorfolojik yapı peyzaj ünitelerinin oluşturulmasında temel peyzaj elemanları olarak değerlendirilmiştir ve 23 üst peyzaj ünitesi oluşturulmuştur.

Üst peyzaj üniteleri üzerine araştırma alanında bulunan 8 toprak grubu, araştırma alanı içerisinde bulunan 8 arazi kullanım yetenek sınıfı ile kodlanarak 23 alt kod grubuna ayrılmıştır. Arazi örtüsü haritasına ulaşmak için şimdiki arazi kullanımı envanteri ile elde edilen veriler ve Orman Meşcere envanteri birleştirilmiş, bu gruplar altında bulunan orman dışı araziler ve orman içi hâkim flora tipinin ayrılması ile oluşturulmuş olan 11 arazi kullanımı verisi kodlanmıştır.

Peyzaj ünitesi kodları üç basamaktan oluşmaktadır. Kod değerlerinin ilki üst peyzaj ünitesini, ikinci değer büyük toprak grupları ve arazi kullanım yetenek sınıfları faktörlerini, üçüncü değer ise arazi örtüsü faktörünü ifade etmektedir. Araştırma alanı toplamında 359 peyzaj ünitesini temsil eden 3 718 parça arazi bulunmaktadır.

Peyzaj üniteleri, envanter çalışması ile belirlenen abiyotik ve biyotik veriler açısından değerlendirilmiş ve peyzaj analizi tablolarına (Çizelge 1) aktarılmıştır.

3.2. Uygunluk haritalarının oluşturulması

Peyzaj analizleri ile elde edilen veriler ile peyzaj kullanım tipleri ve onların değerlendirme faktörleri kullanılarak uygunluk değerlerine ait potansiyelleri belirlenmiş ve uygunluk matrisi (Çizelge 2) olarak veri tabanına eklenmiştir.

Hazırlanan uygunluk matrisi ile ortaya konulan veri tabanı, peyzaj üniteleri kodları ve sınırları ile birleştirilerek her bir kullanım tipi için kullanım uygunluğu haritalarına aktarılmıştır. Koruma alanlarının bir kısmı noktasal ve kullanım tiplerinden trekking, doğa yürüyüşü, dağcılık ve dağ bisikleti kullanıcıları rekreasyon koridoru niteliğindedir.

Rekreasyon koridorları, alansal nitelikteki kullanımlar için uygunluk gösteren peyzaj üniteleri tespit edildikten sonra, bakı, eğim, jeoloji ve hidroloji gibi faktörler göz önüne alınarak, peyzaj üniteleri içerisinde bir hat olarak tespit edilerek 'tur güzergahları' haritasına aktarılmıştır.

3.3 Peyzaj planının oluşturulması

Koruma alanları, sentez paftası oluşturulması aşamasında öncelikli olarak değerlendirilmiştir. Koruma alanları dışında

Çizelge 1. Peyzaj analizi.

PEYZAJ ÜNİTE KODU		A ^z A ^y 4 ^y	A a 6	A b 4	A b 6	Z s 10	Z s 11
Bakı	Düz	X	X	X	X		
	Kuzey						
	Doğu					X	
	Güney					X	X
Eğim	Batı					X	
	0-5	X	X	X	X		
	5-12						
	12-20						
Su kaynağı	20-30					X	X
	0-300	X	X	X	X		
Toprak Drenajı	300-1600						
	İyi	X	X	X	X		
Toprak Tekstürü	Orta					X	X
	İnce					X	X
Toprak Tuzluluğu Durumu							
Yüksek Taban Suyu		X	X	X	X		
Heyelan Riski						X	X
Jeolojik Oluşumların Varlığı							
Orman Örtüsü Varlığı						X	X
Ulaşım	0-1000	X	X	X	X		
	1000-3000						X
Sulama Kanalı	0-1000	X	X	X	X		
	1000-3000						
Enerji Kaynağı Varlığı		X	X	X	X		
Depolama Birimlerine Yakınlık		X	X		X		
Sağlık Birimlerine Yakınlık		X	X	X	X		
Gürültü (>50 dB.)		X	X	X	X		
Güvenlik		X	X	X	X		

^z: Üst peyzaj ünitesi kodları, ^y: Alt peyzaj ünitesi kodları.

Çizelge 2. Uygunluk analizi.

PEYZAJ ÜNİTE KODU		A ^z A ^y 4 ^y	A a 6	A b 4	A b 6	Z s 10	Z s 11
ADET		5	5	11	10	2	5
Doğal Koruma	Mutlak Koruma					X	
	Koruma						X
Kültürel Koruma	Mutlak Koruma						X
	Koruma						
F. Portakalı ve Meyvecilik	Çok Uygun						X
	Uygun	X	X	X			
Sulu Tarım	Çok Uygun	X		X			
	Uygun		X				
Kuru Tarım	Çok Uygun						
	Uygun						
Seracılık	Çok Uygun						
	Uygun						X
Ağaçlandırma	Çok Uygun						
	Uygun						
Kamping	Çok Uygun						
	Uygun						
Doğa Yürüyüşü	Çok Uygun						
	Uygun						
Trekking	Çok Uygun						
	Uygun						
Dağcılık	Çok Uygun						
	Uygun						
Dağ Bisikleti	Çok Uygun						
	Uygun						
Sahil							
Yerleşim							

^z: Üst peyzaj ünitesi kodları, ^y: Alt peyzaj ünitesi kodları.

kalan her peyzaj ünitesi için birden fazla kullanım uygunluğunun bulunması durumunda çok uygun olarak belirlenmiş kullanımlar, öncelikli alan kullanımları olarak

belirlenmiştir. Peyzaj ünitelerinden herhangi birisi farklı kullanımlar açısından aynı anda uygunluk göstermesi durumunda çelişki matrisi ile kullanım tipinin hangisinin seçileceği belirlenmiştir. Doğal peyzaj koruma ve kültürel peyzaj koruma birbirlerinden farklı kavramlar olsa da, nitelikleri nedeniyle farklı alanlarda olmaları ve diğer kullanımlara göre öncelikli olduklarından dolayı çelişki matrisinde 'Koruma' olarak değerlendirilmiştir. Bir alan bilgisine sahip olan kamping faaliyeti, diğer rekreasyon kullanımlarından farklılık göstermektedir. Bu kullanım tipi 'Rekreasyon Alanı' olarak değerlendirilmiştir. Dağ bisikleti, trekking, doğa yürüyüşü ve dağcılık faaliyetleri bir güzergah, hat bilgisi içerdiğinden diğer kullanımlar tarafından kullanım kapasitesi veya kullanım uygunluğu gösteren alanlar içerisinde geçebilirler. Bu tip kullanımlar, rekreasyon koridoru olarak kabul edilmiştir. Çelişki matrisinde öncelik sırası koruma alanları, Finike portakalı ve meyvecilik, sulu tarım, kuru tarım, ağaçlandırma, rekreasyon alanları ve seracılık olacak şekilde değerlendirilmiş, çelişki matrisi ile belirlenen öncelikler ve uygunluk haritaları irdelenerek Peyzaj Planı (Şekil 2) oluşturulmuştur.

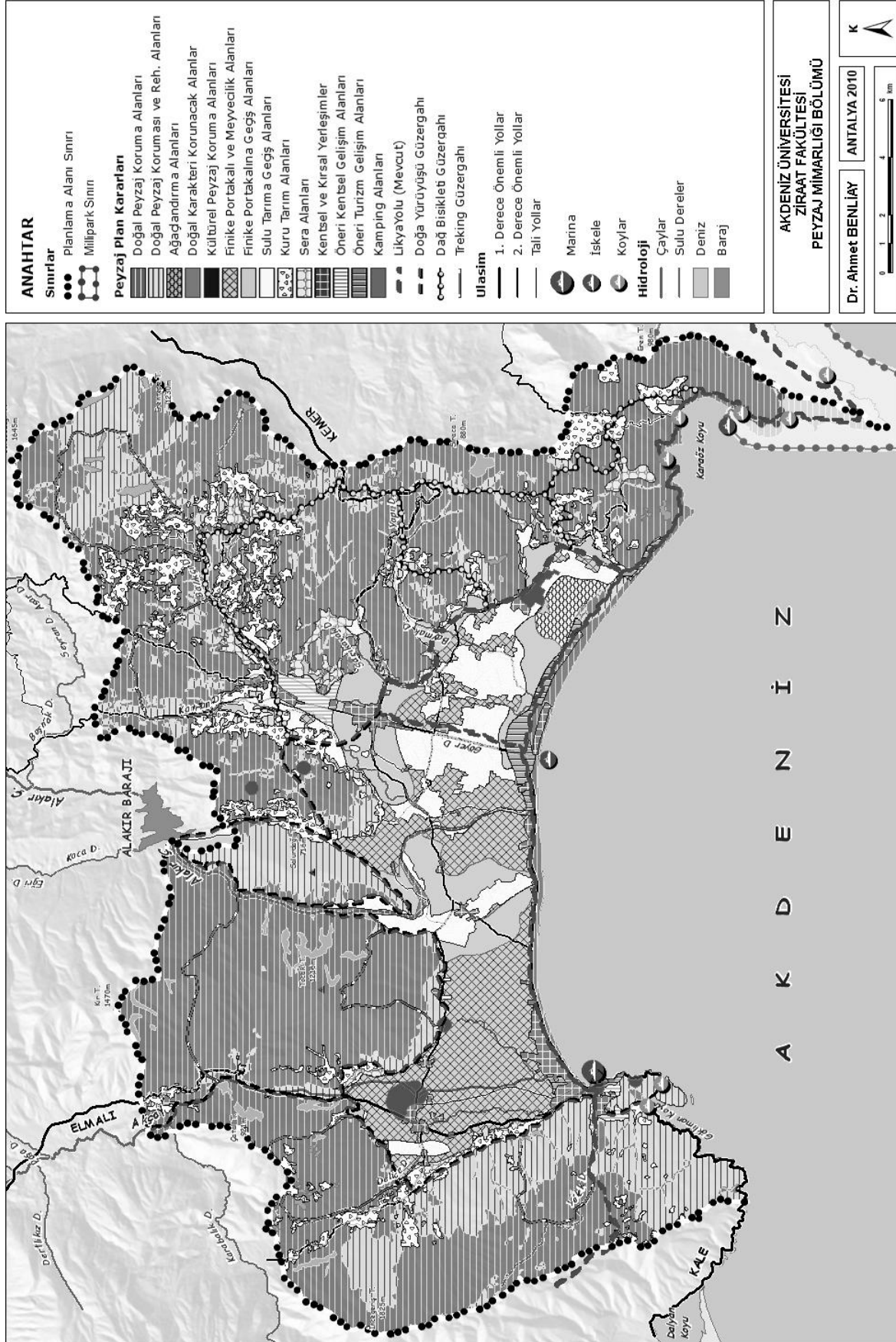
Peyzaj planına göre doğal peyzaj koruma alanları, doğal yapılarının korunması ve/veya zenginleştirilmesine yönelik kararlar alınan alanlar üç ana başlık altında toplanmıştır.

- **Doğal peyzaj koruma alanları;** özellikle Dağca Hurması (*Phoenix theophrastii* Greuter), Defne (*Laurus nobilis* L.) ve Sedir (*Cedrus libani* A. Rich.) tipine sahip olan orman alanları, kumullar ve Alakırçayı vadi tabanıdır ve peyzaj planının %51,96'sını oluşturmaktadır.
- **Doğal peyzaj koruma ve rehabilitasyon alanları;** Finike ilçe merkezi ve Asarönü'nün Batısı, Yuvaların Kuzeyi, Salurdağı çevresi ve İncirlik Doğusunda bulunan orman alanlarıdır ve peyzaj planının % 16,22'sini oluşturmaktadır.
- **Doğal peyzaj koruma ve kamping alanları ise;** koruma alanları ile birlikte 12 bölge olarak araştırma alanına dağılmış olan öneri kamping alanlarıdır ve peyzaj planının % 0,41'ini oluşturmaktadır.

Araştırma alanında tarımsal yönden değerli, iklim ve toprak özellikleri, yer altı ve yer üstü su kaynakları ile varolan tarımsal kullanımlar nedeni ile olağanüstü önem taşıyan ve bu özelliklere bağlı olarak bulunduğu bölgeye özgü bir ayrıcalığı olan endemik kültür formu Finike Portakalı'nın, üstün kalitede ürünler verdiği araziler, arkeolojik sit ve antik kent kazı alanlarından oluşan alanlar, kültürel peyzaj koruma alanları olarak değerlendirilmiştir. Finike Portakalı öncelikli tarım alanları; Çavdır ve Mavikent bölgesi 1. kalite Finike Portakal yetiştirme alanlarıdır. Bu alanlar peyzaj planının % 0,58'ini oluşturmaktadır. Arkeolojik sit antik kentler rekreasyon etkinliği için uygun doğa anıtları; Limrya, Labrada, Radyopolis Antik Kentleri, Suluin mağarası, Finike ilçe merkezinde bulunan Tarihi Kale ve bu yakın çevreleridir.

Tarımsal kullanım alanları beş ana başlık altında incelenmiştir. Finike portakalı üretim alanları araştırma alanında öncelikli olarak değerlendirilmiştir. Ancak üretici, ürün çeşitliliği ve pazar talepleri gibi konularla ilgili hassas ekonomik analizlerin yapılması gerektiğinden Finike portakalı üretim alanları, narenciye ve meyve üretim alanları ile birlikte değerlendirilmiştir.

Şimdiki arazi kullanımında sera olan, ancak öneri plan kararı olarak Finike Portakalı, meyvecilik olarak belirlenen alanlar, sera kullanımı için yapılan yatırımlar düşünülerek, geçiş/kademeli alanlar olarak değerlendirilmiştir. Bu alanlar seraların ekonomik ömrünü tamamlamasından sonra,

Şekil 2. Peyzaj planı.

yenilenmesi yerine yörenin tarım karakterine uygun olarak yeniden kazandırılması önerisi getirilen alanlardır. Finike ovasının alüvyal topraklarında arazi kullanım yetenek sınıfları bakımından 1.derece önemli tarım alanlarının varlığı, gerek doğal su kaynakları, gerekse sulama kanallarının varlığı dolayısı ile sulu tarıma uygun alanlar analizler sonucu belirlenmiştir. Ancak mevcut kullanımlarının sera olduğu bu alanlar, görsel peyzaj kalitesinin artırılması da amaçlanarak, sulu tarıma kademeli geçiş alanları olarak değerlendirilmiştir. Tarımsal kullanım önerilerinde; Finike portakalı, narenciye ve meyve üretimi alanları ile kademeli geçiş alanları peyzaj planında önerilen tarımsal kullanımın yarısını oluşturmaktadır.

Koruma alanları içerisinde olmayan ağaçlandırma alanı peyzaj planında sadece Mavikent'in güneybatısındaki Büyük Toprak Grubu olarak Regasol, meşcere tipi olarak Okaliptus (*Eucalyptus globus*) ve çok tuzlu toprağa sahip alanlar için önerilmiştir.

Peyzaj Planı'nda dört çeşit rekreasyon koridoru bulunmaktadır. Bunlar; Doğa yürüyüşü (7 güzergah, 63 km), Dağ bisikleti (6 güzergah, 40 km), Trekking (7 güzergah, 59 km) ve Dağcılık (Tek güzergah, 5 km) olarak belirlenmiştir.

Nüfus artış oranlarının analizi ve kentsel alanların mevcut gelişim yönleri dikkate alınarak, önerilen diğer kullanımlar ile uyumlu olacak şekilde, araştırma alanının % 0,55'lik bir kısmı kentsel gelişim alanları olarak belirlenmiştir.

Finike ve Kumluca turizm potansiyeli bakımından eşsiz özelliklere sahip ilçelerimizdir. Finike ilçesinde turizm için alt yapı çalışmaları ve tesisler olmasına karşın, Kumluca ilçesi potansiyelinin çok gerisindedir. Gökliman ve Karaöz koyu, Hanımlar plajı, Oba evleri sahili yerel halk tarafından kullanılmakta, genel olarak hafta sonlarında yoğunluk gözlenmektedir. Turizm gelişim planları içerisinde yer alan Kumluca ilçesi sahil kullanımları ve oba evlerinin bulunduğu alanlar, öneri turizm gelişim alanları olarak belirlenmiştir.

4. Tartışma ve Sonuç

Peyzaj planı, bölgesel ihtiyaçlar ve ekolojik özellikler göz önüne alınarak hazırlanması gereken, disiplinler arası bir çalışmadır. Yapılan bu çalışma ile koruma-kullanım dengesi ve ekolojik temellere dayalı "peyzaj planlama" çalışmalarında kullanılabilecek bir model oluşturulmuştur. Gerçekleştirilen değerlendirmelerde, araştırma alanının gerek topografik, hidrolojik gerekse iklimsel açıdan önemli doğal kaynak avantajlarına sahip olduğu belirlenmiştir. Araştırma alanı endemik ve/veya koruma statüsünde ve soyları tehdit altında olan bitki ve hayvan türlerine ev sahipliği yapmaktadır. Oluşturulan peyzaj planında özellikle *Phoenix theophrastii* Greuter gibi büyük öneme sahip türlerin doğal yaşam alanlarının korunması hedeflenmiştir. Vadi tabanları ve akarsular geçirimliliğin sağlanması ve ekolojik su döngünün devamı için doğal peyzaj koruma alanlarına eklenmiştir.

İlçelerin ekonomileri büyük oranda tarım sektörüne dayanmaktadır. Bu yapı, ilçelerin demografik yapısında ve halkın sosyal yaşamında da etkisini göstermektedir. Nüfus hareketleri özellikle tarımsal üretim zamanlarında iç göçlerle artmaktadır. İlçelerin geniş bir tarımsal ürün yelpazesi bulunmakta ve ekolojik özellikleri sebebiyle dünyaca ünlü bir çeşit olan Finike Portakalı, en kaliteli ürünlerini araştırma alanında vermektedir. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu tanımlarından hareketle, tarımsal yönden değer taşıyan ve özellikli alanların korunması için, bu alanların kültürel peyzaj koruma alanları olarak ayrılması ve kullanılması

zorunluluğu doğmuştur.

Sera alanlarının artması, su kaynaklarının, toprak yapısının ve özellikle görsel peyzaj deseninin çok büyük bir oranda bozulmasına neden olmaktadır. Üretilen peyzaj planı ile ekolojik açıdan uygun olan peyzaj ünitelerinde, mevcut arazi kullanım desenindeki, özellikle ekonomik ömrünü tamamlamış olan sera kullanım alanlarının yeniden oluşturulması yerine, gerekli toprak ıslahı çalışmaları sonrasında Finike Portakalı üretim alanlarına dönüştürülmesi önerilmiştir. Bundaki en büyük dayanak, araştırma alanında bulunan en önemli iç güç olan Finike Portakalı'nın üretimi açısından uygun alanların varlığının somut olarak kanıtlanmasıdır. Marka olma sürecindeki Finike Portakalı'nın araştırma alanının ekonomik olarak gelişmesini sağlayacağı açıktır. Finike Portakalı 30 yılda oluşmuş olan bölgesel bir markadır. Bu markanın korunması ve uygun kullanımının geliştirilmesi, bölgedeki seraların oluşturduğu görsel kirliliği azaltacaktır. Ekolojik tarım ve kontrollü tarım seçenekleri ile daha verimli üretimin gerçekleşmesi sağlanacaktır. Araştırma alanı için bölgesel gelişim eğilimleri incelenerek oluşturulan Peyzaj Planı çalışması bu markanın korunması, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına odaklanmıştır. Yapılacak peyzaj planı çalışmalarının, Finike Portakalı gibi bölgesel gelişme eğilimleri bulunarak, onların nitelikleri üzerine inşaa edilmesinde yarar vardır.

Araştırma alanı turizm özellikleri açısından da yüksek potansiyellere sahiptir. Arkeolojik sitler kültürel peyzaj koruma alanları olarak değerlendirilmiştir. Kültürel yapı, koruma alanları ve kullanım türleri ile uyumlu, bölgenin tanıtımı, kalkınması ve kültürel yapısının gelişmesi amaçlanarak turizm faaliyetleri önerilmiştir. Peyzaj planı önerisinde bulunan turizm faaliyetlerinin, korunması gereken doğal ve kültürel peyzaj elemanları ve diğer kullanımlar üzerinde herhangi bir baskı yaratmayacak türlerden oluşmasına dikkat edilmiştir. Araştırma alanı sınırlarından geçen Likya yolu, ikinci konut alanları ile beraber en önemli turizm faaliyeti olarak değerlendirilmiştir. Önerilen rekreasyon faaliyetleri arkeolojik sit alanlarını ve Likya yolu ile bağlantılı olacak biçimde gerçekleştirilmiştir. Kıyı kullanımı olarak koruma alanları içerisinde yer almayan ve gelişim potansiyeli olabilecek alanlar 'Öneri turizm gelişim alanları' olarak değerlendirilmiştir.

Avrupa'daki peyzaj çeşitliliğinin ve kalitesinin korunması, planlanması ve yönetimi için kamu otoritelerini yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası seviyede peyzajları koruyucu, yönetici, planlayıcı politikalar ile kurallar uygulamayı ve kamuyu, kurumları, yerel ve bölgesel yöneticileri peyzajın önemini ve değerini anlamaya teşvik etmeyi amaçlayan Avrupa Peyzaj Sözleşmesi; 10.06.2003 tarih ve 4881 sayılı kanun no ile TBMM tarafından onaylanmış ve 27.07.2003 tarih ve 25181 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu nedenle; APS'yi imzalayan diğer ülkelerle beraber Türkiye, peyzajlarını korumak, planlamak ve yönetmek için ortak bir çalışma yapmakla zorunlu kılınmıştır. Aynı zamanda peyzaj planlarının ulusal mevzuattaki plan kademeleri içindeki temel bileşenlerden birisi olduğunun kabul edilmesi, sektörel politikaların oluşumunda bölge ve şehir planlama politikalarına katılmasının sağlanması ve ülkemizde planlama kademelerinde yeniden yapılanma gerekliliği görülmektedir. Bu sözleşme ile her ülke, kendi özel koşullarına uygun olarak genel ilkelerden taviz vermeden birliktelik içinde, ortak mirasın korunmasının sağlanmasını kabul etmektedir. Bu sebeple ulusal planlama mevzuatına peyzaj planlarının entegre edilmesi gerekmektedir. Öngörülen planlar ve ölççekleri Çizelge 3'te verilmiştir. APS'nin

yürürlüğe girmesini takiben, Çevre ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Doğa Koruma Dairesi Başkanlığı bünyesinde "Peyzaj Koruma Şube Müdürlüğü" kurulmuştur. Yetki ve sorumlulukları incelendiğinde, Peyzaj planlarının oluşturulması kapsamında ulusal envanter ve veri tabanı hazırlama ve bu verilerin güncellenme çalışmalarında yer alacak kuruluşlar, Çevre ve Orman Bakanlığına bağlı Peyzaj Koruma Şube Müdürlüğü başkanlığında, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İç İşleri Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı ve Başbakanlığının ilgili birimleri olarak görülmektedir. Peyzaj planı ölçeği, kapsam ve uluslararası uygulamalar incelendiğinde 1/50 000 - 1/25 000 olarak belirlenmiştir. Araştırmada materyal olarak kullanılan ve değerlendirilen harita ve veriler 1/25 000 ölçeklidir. Bu veriler CBS yardımı ile hassas bir şekilde sayısal ortam ve veri tabanlarına aktarılmıştır. Yöntem, 1/25 000 ölçek temel alınarak oluşturulmuş ve peyzaj planı çalışmalarında kullanılacak yapıdadır. Homojen ekolojik birimler olan peyzaj üniteleri araştırma kapsamında önerilmiştir. Peyzaj ünitelerinin oluşturulması için öncelikle havza sınırları, daha sonra ise ekolojik sınırlar değerlendirilmiştir. Yapılacak peyzaj planlama envanter çalışmalarında görev alacak komisyonlarda konu ile ilgili akademisyen ve uzmanların katılımıyla alt havzaların belirlenmesi çalışmaları gerçekleştirilmeli ve bu çalışmalar ile peyzaj planı sınırları belirlenmelidir. Peyzaj üniteleri envanter çalışmaları ile belirlenmeli ve alt havza içerisinde aynı ekolojik özellikleri gösteren birimlerin bir araya getirilmesi ile oluşturulmalıdır. Peyzaj analizinde kullanılması olası ekolojik eşik değerlerinin standartlaştırılması için oluşturulacak ulusal veri tabanı, peyzaj ünitesi kod değerleri tanımlarını da içermelidir.

Peyzaj Planı, koruma - kullanım dengesi içerisinde gerçekleşmesi gereken bir çalışmadır. Koruma alanları için peyzaj ölçümlerinin gerçekleştirilmesi gereği vardır. Peyzajın yapısı, fonksiyonu ve değişimi ile ilgili yeterli değerlendirmelerin peyzaj ekolojisi konusunda yetişmiş uzmanlar tarafından yapılması gereklidir. Ülkemiz doğal bitki ve hayvan varlığına ve habitatlarına ilişkin güncel veriler, yama-koridor-matris ve peyzaj değişimi analizleri, ulusal veri tabanında sağlıklı koruma alanlarının belirlenmesi amacıyla diğer envanter çalışmaları ile bir arada bulunmalıdır.

Peyzaj planı çalışmasında değerlendirme kapsamına alınması gereken bir diğer önemli konu ise kullanım tipleri ve kullanım tipleri değerlendirme faktörleridir. Araştırma alanı için peyzaj plan ilke ve stratejileri belirlenerek, koruma ve kullanım tipleri için öneriler geliştirilmiştir. Peyzaj stratejileri üst ölçekteki peyzaj politikaları ve peyzaj çerçeve planlarını

destekleyen bir yapıda oluşturulmalıdır. Kullanım tipleri için belirlenecek değerlendirme ve uygunluk faktörlerinin doğruluğu, peyzaj planlarının daha sağlam ve güvenilir olmasını sağlayacaktır. Konunun uzmanları, kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, halk temsilcilerinden oluşan multi-disipliner bir komisyon tarafından, peyzaj kullanım tipleri için değerlendirme faktörleri, her bir peyzaj için ayrı ayrı belirlenmelidir. Ancak farklı stratejiler için farklı peyzaj kullanım tiplerinin önerileceği açıktır. Bu nedenle her bir yöre için uygun kullanım tipleri detaylı çalışmalar ile belirlenmeli ve ulusal veri tabanına eklenmelidir. Peyzajların kullanımlara göre uygunluğunun değerlendirilmesi açısından birden fazla kullanım açısından kullanım uygunluğu gösteren alanlar için peyzaj stratejileri doğrultusunda kararların verilebilmesi için bölgesel çelişki matrisleri oluşturulmalı ve çelişki matrisleri yardımı ile Peyzaj planları sentez paftaları oluşturulmalıdır.

APS'nin genel hedeflerine uygun olarak peyzaj kalitesinin korunması ve artırılması için yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası seviyede peyzajları koruyucu, yönetici, planlayıcı politikalar ile kuralları uygulamak üzere peyzaj planlarının üretilmesi gereklidir. Değerlendirme objektifliğinin zaman zaman planıcının bilgi birikimi ve mesleki donanımı düzeyinde subjektif kararlarla desteklendiği ve bu kararlar sonrası yöntemin geliştirilmeye devam edildiği görülmektedir. Ancak ülkemizde peyzaj planları hazırlanırken oluşacak komisyonlarda görev alacak üyelerin değişik meslek disiplinlerinden gelmesi ve her üyenin ayrı uzmanlık alanından olması, sağlıklı peyzaj planlarının oluşmasına önemli katkıda bulunacaktır.

Kaynaklar

- APS (2000) Avrupa Peyzaj Sözleşmesi. Strasbourg. Çev: Dr. Nilgül Görür.
- Başal M (1974) İznik Gölü ve Çevresi Peyzaj Planlaması. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Mimarisi ve Ağaçlandırma Kürsüsü, Ankara.
- Burel F, Baudry J (2003) Landscape Ecology: Concepts, Methods and Applications. Science Publishers, Enfield, USA.
- Hersperger A (1994) Landscape Ecology and Its Potential Application to Planning. Journal of Planning Literature 94 9: 14-16.
- Köseoğlu M (1982) Peyzaj Değerlendirme Yöntemleri. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, No.430, Bornova, İzmir.
- Odum EP, Barrett GW (2008) Ekoloji'nin Temel İlkeleri. Çev: Işık K, Palme Yayınevi, Ankara.
- Ortaçşeme V (1996) Adana İli Akdeniz Kıyı Kesiminin Ekolojik Peyzaj Planlama İlkeleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi ve Optimal Alan Kullanım Önerileri. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.

Çizelge 3. Peyzaj planının ulusal planlama mevzuatındaki yeri.

Planlama düzeyleri	Plan türü	Plan ölçeği	Entegrasyon planları	Plan ölçeği
Ülke	Ülke Fiziki Planı	1/1 000 000	Peyzaj Politikaları	1/200 000
		1/500 000		
		1/200 000		
Bölge	Bölge - Alt Bölge Gelişim Planı	1/200 000	Peyzaj Politikaları ve Peyzaj Çerçeve Planı	1/100 000 1/50 000
		1/100 000		
		1/50 000		
Kent	Çevre Düzeni Planı	1/25 000	Peyzaj Planı	1/50 000 1/25 000
		1/10 000		
		1/5 000		
		1/2 000		
Kent	Nazım İmar Planı	1/5 000	Kent İçi ve Çevresi Peyzaj Planı	1/10 000 1/5 000
		1/2 000		
	Uygulama İmar Planı	1/1 000	Peyzaj Uygulama Planları	1/1 000 >1/500

- Ortaçesme V, Sayan MS (2002) Avrupa Peyzaj Sözleşmesi ve Peyzaj Mimarlığı mesleğine getirdikleri. YAPI - Mimarlık, Kültür ve Sanat Dergisi, Peyzaj Mimarlığı Eki 245: 10-12.
- Ortaçesme V (2007) Avrupa Peyzaj Sözleşmesi bağlamında peyzaj planlama. Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'nin Uygulanması Yolunda Türkiye, Ankara, s.81-86.
- Ortaçesme V (2008) Ekolojik Planlama Yöntemleri Dersi Ders Notları. Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Antalya.
- Stefan L, Wilke T (2005) Landscape Planning and SEA in Germany. Federal Agency for Nature Conservation, Germany.
- Şahin Ş (2009) Angus Hills, Kırsal Peyzaj Planlama. Peyzaj Planlama 2 Ders Notları. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Ankara.
- TODAİE (2002) Belediye İmar İşleri El Kitabı. TODAİE Yerel Yönetimler Araştırma ve Eğitim Merkezi, Ankara.
- Uzun O (2003) Düzce Asarsuyu Havzası Peyzaj Değerlendirmesi ve Yönetim Modelinin Geliştirilmesi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.